

Boek *Exilios*

Dit project is voortgekomen uit gesprekken tussen vrienden en oude kameraden, die het belangrijk vonden om de herinnering en verhalen van hun ballingschap te delen. Het project dateert al van 25 april. Een van ons is al overleden en we hebben stilzwijgend besloten het project met hem te begraven. Dat hebben we niet met elkaar overlegd, maar we wisten dat dit de beste optie was. Onze rouwperiode heeft jaren geduurd. De archieven kwamen onder het stof te zitten, de herinneringen vervaagden, een bitterzoete vergetelheid die in de kast lag.

De hoofdrolspelers van een deel van de recente Portugese geschiedenis waren al vergeten en alles was rustig. Anderhalf jaar geleden is het project weer tot leven gewekt. Bijna spontaan is er een beweging op gang gekomen die ervaringen verzamelt en uitwisselt, met de bedoeling om deze belevenissen van een paar mensen, die nauwelijks bekend zijn, bekendheid te geven: de moeilijkheden, de momenten van verdriet en geluk, feesten, opstandigheid, heimwee naar een triest en gewelddadig vaderland. Spreken, zeggen, schrijven, zo ontstond het boek over de ballingschap. Spreken over een Europa van burgers, solidair met onze zaak en met wat ons bewoog. Schrijven over hoe zwaar het ons te moede werd toen we de sprong waagden naar een onbekend land met een onbekende taal, die we hebben geleerd door te luisteren en lief te hebben. Schrijven over onze ervaring in de koude van het noorden waar de zon zich schuilhoudt, zo ver van de Middellandse zee. Alle brieven schrijven om het onszelf en onze vrienden te vertellen. Schrijven over een ver verleden, dat ons nu vragen stelt en waarvan we willen dat het gehoord wordt. Dit boek is op het noorden gericht: van Frankrijk tot Zweden, via België, Luxemburg, Nederland en Denemarken. Net als de bannelingen die in dezelfde richting zijn gereisd. De ondertitel van dit boek benadrukt dat het gaat om “getuigenissen van bannelingen en deserteurs in Europa (1961-1974)”. Tweeëntwintig mensen beschrijven hun ballingschap, de clandestiniteit, schuilnamen, vermommingsen, onbereikbaarheid, verholde gedachtes, dubbellevens, levensverhalen. Het onzegbare wordt getoond.

Het waren moeilijke jaren, die van de ballingschap. De volgende verhalen geven dat weer. Zonder heldhaftigheid tentoon te spreiden, zonder valse bescheidenheid. Verhalen, sober en onopgesmukt, van een generatie die het niet eens was met het fascistische regime, en ook niet met de koloniale oorlog. Dit boek is geschreven door mannen en vrouwen die actief hebben deelgenomen aan deze wereld, die in de landen waar ze hun toevlucht hadden gezocht handelden in overeenstemming met hun keuze voor de verwerping van een leger dat verwickeld was in koloniale oorlogen. Tegelijkertijd klaagden ze in de geëmigreerde gemeenschappen in Europa het fascistische en kolonialistische karakter van de Portugese regering aan. De vrouwen nemen hier een bijzondere plaats in. Uiteraard zijn ze geen ‘deserteurs’ van het leger, maar ze hebben hun situatie als balling te danken aan een keuze die ze gemaakt hebben voor een militante opstelling, die dicht stond bij die van de deserteurs of dienstweigeraars. Hun getuigenissen zijn een aanvulling op hetgeen hun toenmalige vrienden en kameraden ons in hun teksten vertellen. Deze verhalen zijn niet slechts een opsomming van politieke keuzes, die door allen gedeeld worden en die door zoveel andere jongeren gemaakt werden, die de weg van de ballingschap kozen om geen oorlog te hoeven voeren en de strijd voort te zetten. We nemen kennis van hun dagelijks bestaan en daaruit blijkt dat de weg die ze gekozen hebben niet de gemakkelijkste was. Het was een generatie die weggegaan is om terug te keren, met de bedoeling om een verrot, onderdrukkend, politieel en agressief regime omver te werpen. Een antimilitaristische generatie, die niet altijd begrepen werd door de militairen die de revolutie ontketenden, voor wie desertie een groot taboe was. Toen we in de nacht van de 25^e april beelden op de Europese televisieschermen zagen van een Raad voor Nationale Redding, vreesden we dan ook het ergste. Die geüniformeerde kerels met zonnebrillen deden ons denken aan

toestanden zoals bij andere militaire coups op andere continenten. Maar zo is het niet gegaan. Het bewijs is de publicatie van dit boek. 25 april, voor altijd.

AUTEURS

...